

Anna Lamppu, Riisnieme Anni

A' MIE MUISTAN

Larin Parasken veronmaksu

Heikki ennoin kerto, ko hiä ol Lari Paraske kans Sakkola kirkol maksamas omiaa ja Paraske veroloi. No, ko verot ol maksettu ja käytiin juomua kohvii, ni siin pöyväs ol kohvi kans sellasii pikkuleipii, ko ol ratsastaja miekka kiäjes hevosen seläs. Paraske otti pikkuleivän, katso sitä ikkunaa vaste ja ala laulaa:

En uo ennen tätä näht
jot miehet syyviä miekkonie
hevoset satuloinie.

No, kuulijat ko sen kuuliit, ni eiko käy laulamua lissii. Ja Paraske laulo. Ukot panniit hatun kiertämiä. Paraske ol suant verot maksettu ja sai viel rahhuakii kottii tuuva.

Larin Natin kertomaa

A' Larin Nati sano meil tyttölöil, jot älkiä hyvät tytöt jäkiä vanhaks piäks, ei sen takkie jot miul ei ois olt ottajii, vua ei olt mieleisii. Mikkiä ei uo nii vaikijua ko vanhan yksiniä olla. Nati ol vanhapiika ja myö kylä tytöt käytiin hänen luonua ko hiä ol nii mukava ja meil ol yhes nii rattosua.

Lari Nati huasto ko hiä hoit äitijiäse, Lari Paraskie, ko hiä ol jo vanha ja läsivä, ni äit kerto hänel jot mite hänet ol nuoren tyttön myyty yhtie talluo piiaks. No Gauril ol yhel Pietari matkal poikent siihe talluo leppiämiä ja näht Parasken. Hiä ol kysynt isännält jot suapiks hiä ostua tytön itsellie? Ko hiä tul seuraava kerra Pietarist ni hänel ol rahatkeräl, ja se ei olt olt iha pien summa minkä hiä ol isännäl Paraskest maksant. Mie en muista milviisi se Lari Gauri tila kans ol käynt. Kylhä hänel muata ol, mut kuitenkin hiä ol tehnt mitä työtä millonkii ol ja elämä ol sen mukkaista.

Paraske käi jalkasii Pietarist ottamas niitä herroi äpäralapsii, kanto heijät kainalossua Metsäpirttii. Hiä imetti heijät ja sit vei tuas takasii ja toi uunen tullessua. Hänel ol itsellii ainakii yheksä lasta joist jäi elluo Nadessa, Tatjana ja Vasili eli Nati, Tanu ja Vasu.

Hyyvviä ja viel parempua

Rauvun ja Metsäpirtin rajaojan sillan luon ol kolme talluo: Kaihoniemi, Jeskanen ja se kolmais. Mie en nyt muista sen kolmanne talon nimmi, mut sitä sanottii Silmäläks. Jeskanen ol tult jostai muuvalt Suomest ja hiä ol miesmäine juttuloissua ja kova jutu tekijä. Hiä sano, jot hiä viep vaskeloist kainalossua. Hiähä se ol ristint oma talluose Älyläks ja Pentti Marti talon Silmäläks. Pentti Martil ja Aunel ol kummalkii niä vua yks silmä. Ko kapina aikan kaik ol kortil, ni vahit olliit valvomas, jot mittii laitonta ei suant tehdä. Mie muistan ku vartijat käivät lauvantai-iltasil meil saunas, ja myö tietyst kuunneltii hei juttuloijaa.

No, Pentti Marti Aune ol suant Metsäpirtis kauppas käyveissä ostua mustastpörssist sokurii. Ku hiä tul Rauvu ja Metsäpirti rajaoja sillal, ni siel olliit vahit. Hiä ko ties sen, ni hiä kiäräis sokurit hammienhelma sissii ja nost helmat vyötäröl ja paino kaulukse ala. A' hiä ol piäst jo puolvälli siltua enne ko vahit älysiit ja huusiit hänel jot: mitäs emännäl on helmas? Aune kerto, jot hiä ei välittänt vua tulla lenttais, viittäis kiäjelliä ja vastas jot: helmas o hyyvviä ja helma al viel parempua. Vahit ei tulleet jälest ja nii hiä toi sokurit kottii.

Ol suatu sivistystä

No, siihe aikuaha ei viel käytetty näitä sivistyssannoi. Sieltäppäihä läksiit sit tytöt jo piikomua Viipurii ja Käksalmie. Ni, Jussi-settäin emäntä kerto, ko yks tyttö sit tul koton käymiä. Hiä ol jo vähä aikua olt sivistykse paris ja jottai jo oppintkii. Sillo ko ol kevät, ni äitiise ol laittant hänet kauppuua ostamua persilja siemenii. Tyttö män ja tahto näyttiä, jot sivistystä on suatu. Kauppias kysy, jot mitä sitä siul sais olla? Voisinks suaha luskallisen pyllysiljan siemenii, vastas tyttö.

Peko kosjomatka

Riiskas ol yhes talos kolm veljestä. Yks ei olt iha täysjärkine. Muute ol kyl komija poika, jot ei sitä piäl päi huommat.

Velmiehet tuumiit, jot tuol pittiä suaha emäntä, jot hyö piäsyöt häntä vahtimast. No, eiko Pekkoo naittamua. Männiit puhemiehe kans sin Metsäpirti kirkol ja puhemies käi kehumua, jot kui on rikas ja komia talo. Luariskii on viel vanhua viljua. Tyttö suostukkii ja asjat sovittii.

Lähetti sit kuulutuksii ottamua. Läksiit ajamua hevoscärrilöil Sakkola kirkol. Sillo ei viel olt Metsäpirttii erotettu Sakkolast. Annaha olla, tyttö siin matkal älyskii, jot eihä tiä iha täysjärkine uo, hupelo mikä hupelo. Hiä pyys, jot seisautaha hevone, jot hiä männyö metsiä kusemua. Aikuase ku ukot uotteliit, eikä tyttyö kuulunt takasii, läksiit kottii ilma morsianta. No, koton kysyttii, jot missäs morsian? Kusemas, ol sulhasen vastaus. Kyl Metsäpirtis ol älykäitä tyttölöi. Anoppiin ja appein tätä huastoit ja sannoit talonkii, mut jjäköö sanomatta. Totta on.

Issäin opetus

Meil Karjalasha leivottii kotonnain sellasii suurii, komijoi leipii, jot hyvä ko uuni luukust sissiiä mahtuit. Ko alotettii uus leipä, isä otti leivän sylehie ja veitsen toisie kätehie. Sil veitsel hiä sit tek ristimerki leivä piäl ja siunas leivän. Leikkas ensimmäisepalasen ja luk ruokarukouksen. Sano meil lapsil, jot ruokarukousta ei huol lukkii, mut pöytiä ei uo tulemista. Kyl se opetti lukemua ruokarukouksen.

Kuultu rukous

Kun Koskivaaran Sievi hukkui Vaskelankoskeen (1923), häntä viikko naarattiin, eikä löytynyt. Sievin äiti Anna-Maria kertoi, kun hän taas miehensä kanssa kävi naaraamaan, että polvistuin siinä rannalla ja nostin käteni taivasta kohden ja rukoilin: "Anna hyvä Jumalaminun löytää oma lapseni." Sievi löytyi. Anna-Maria kertoi, miten hän aina ennen sanoi niin, että miksi niitä hukkuneita naarataan. "Mutta kun tapaus oli omalla kohdallani, en saanut rauhaa ennen kuin lapsi saatiin siunattuun maahan."

Yöjalas

A' mie muistan, ko yks Joussei poika kerto meil, ko hyö käivät tyttölöi luon yöjalas Koskivuara talos mei kyläl. No, Koskivuaraaha ol suur talo, siel ol kolm suurta tuppua, heil niät ko ol monta perettä yhes ja perriet olliit suurii.

Ni, Juakko ja Mar makasiit sänkys ja muu pere tekkiit tilat lattial. Ne kaks tyttyökii, ketä hyö niiko männiit etsimmiä, makasiit lattial pimiäs tuvas. Tuppua kiersiit seinä vierilöil pitkätkit penkit, ja näitä penkkilöi pitki pojat kulkiit.

A' yhe penki piäs ol rautapata pantu lattial. No, hyökö läksiit kotihiese, ni eiks tiä toine poika tallaskii jalkuase siihe rautapattua. Hiä pölästy, jot nyt Juakko ja Mar herriävät ja heil tul kiire ulos. Ni eiks tiä puan sankatarttukii kii jalkua ja pata läks keral. Hiä juoks puan kans, jot kolina käi. Kylhä Juakko ja

Mar varmast siihe heräsiit, mut hyö olliit jo siiheks ettiäl.

Pyrkimälukuloi

Tytöt työ, nyt o yö,
laskekua pientä Paimen-Anttii,
kohottakkua kokkaramppii (aitan ym. haka).

Mitä ne tytöt tyrittyä,
ko poikii näi kauva pyrittiä.

Jerla Heiki kosiomatka

Isä sano, jot Jerla Heikki Feodor Grigorinpoika Jeremejev, myöhemmin Alvila, s. 1869 ol iso talo ainova poika. Niil ol sellane hyvä talo, mut ei Heikil oikie tyttölöi olt.

Isä kerto, et Heikki tul kerra miu luoksei ja sano, et kuule, Antti, lähet sie miu kanssai. Miul o laulettu Rauvust morsei ja varmast suan, jos lähen kysymiä. No, issäi sano, jot pittiähä sit lähtii. Se ol syksyiltä, sano, ja myö lähettii. Sin ol kymmenä kilometrii.

Eihä sillo viel olt polkupyörii. Jalkasi hyö kaheltua männiit, muistelee Anna Lamppu, Riisnieme Anni, isänsä Antti Lahtisen, Riisnieme Antin, kertomaa kosiomatkaa. Heil ol neuvottu se talo.

Hyö olliit uatelliet siin kävellessiä, jot kyl hyö jo nyt on siin kohal, mis sen talon pittäis olla. Tuumasiit, jot männiä talost kysymiä.

Männiit sit sisäl. Tulet olliit jo tuvas. Hyö seisoit ovensuus ja kyssyit, voitteks työ neuvoo meil, et mis tiäl Ohvo assuu. Isä sano, jot ukko ol sänky laijal jo aluspöksysilliä makkuamua käymäs. Se luul vissii, jot myö ol mänty jottai pilkkua tekemiä, ni hiä sano, jot mie näytän teil Ohvo. Ukko män uuninurkkua ja otti leipälapijan. No, meitä vietiin.

Olliit männiet sit siihe nuapurtalluo ja kyssyit sit sielt, mis tiäl Ohvo assuu, jatkaa Anni. No, se ol just se talo mis työ olitta, kuulu vastaus. Se o Ohvo talo. Matkalaiset selostiit, mil asjoil hyö olliit. Neuvoit sit heil, jot se tyttö nukkuu just tuos aitas.

No, hyö läksiit ja koputtiit aita ovel. Tyttö avas ja hyö männiit sissii. Heikki män sit tyttö luoks sänkyll ja kosi ja sai myöntävän vastauksen.

Isä sano, jot siel ei ies tultikkuu ruapastu. Ei nähniit, minkä näköne tyttö ol. Kaupat kuitekii tulliit.

Isä kerto, et sit ko tulliit ulos, ni Heikki kysy, jot koittelit sie kui suuret tissit sil olliit. Hiä vastas, jot ei hiä nyt lehmä ostos olt.

Pari Heikistä ja Ohvo Sassasta, Aleksandra Jäskestä tuli. Heidät vihittiin 8.11.1892.

Hatkoja vieraille riustelijoille

Pimiöin syksyiltoin, ko tytöt viel nukkuut aitois, pojat tekkiit silliekii, jot hirvittelliit vieraita riustelijoita. Joku omakyllöisist pojist heitti piällysvuattiet pois ja ol olevinnua jonkuu tyto isä.

Ko vieruat alkoit kolistella siel aita nurkil, ni tiä otti halo tai seipiän kätchie ja lennätti niitä sissiiäpyrkijöi pitki peltoi.

Tällaisia tarinoita ukot kertoilivat yhteen kokoontuessaan ja menneitä muistellestaan. Nuoret kuuntelivat ja painoivat kuulemansa mieleen.

Yskän parannusloitsu

Mäne yskä ämmäliä,
anna ämmäin rykkii
koukkuleukain kokkii!

Ja yskä lähti, vakuuttaa Anna Lamppu.

Viisauksii

Kallein arvonimi on evakko. Sen suahaksie täytyy antua kaik mitä omistua ja lähtie pakenemmua koht tuntematonta.

Älä luota lankon piäl, lanko tallua hännän piäl.

Köyhiä sukulaista ja pientä huavua ei sua ylenkatsoo niist suattua tulla suurii.

Köyhä ellii niiku märkä pallua.

Anna kättä köyhän miehen, köyhällä on lämmin koura.

Rinnan rikkuat ajjuat käsitysten köyhät käyvät.

Kuka köyhäl antua, se lainua Jumalal.

Herroil on hyvii hevosii, mut köyhil on sorjii poikii.

Hevone rikkuast, mut emäntä köyhäst (talost).

Naisel jos ol tullessua vaik säkillinen ruista, niin hiä jauhattua niitä koko ikkiäse.

Älä lyö lyövyn mieltä, säre säretyn syväntä.

Jätä lapsil ommaisuutta, ei ne sinnuu muista, a' jätä velkua, nii maksupäivän muistuat manata.

Kiitä illast ilmua, partasuun poikajais.

Ei syyhyttä saunua, tarpiettomast tappeluu.

Siihe karva katkijua, mis peura piehtaroip.

Monien mer menis, jos ei vuotoet vastajais.

Käse lasta, käy jälest, miä itse ieltäppäi.

Jos et uo siivollais, mie näytän siul näpi välist peukaluo.

A mie situn siu piälleis.

Laatokan kalastajien muistolle:

*Ei haudalle kohoa kumpu, ei ruusut ei seppeleet,
vaan muistona kaipaas nostaa taas silmihin kyneleet.*

valokuva

Valokuva, jossa Vasili Kuismanpoika Laurila, s. 27.11.1887, soittaa kannelta, on otettu äitienpäivän tienoilla 1928. Vasili säesti tuolloin kanteleellaan kylän naiskuoroa. Vaikka Vaskela oli kalevalainen kylä tuhoutumiseensa saakka, muita dokumentteja kanteleesta laulun säestäjänä ei ole tullut tietooni. Vasili osasi soittaa kannelta ennen menoaan kiertokoulunopettajaseminaariin eli 1900-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä. MV